

A MANERA DE TASCÓ

Font de Mora
o el despropòsit

PÀGINA 3

CARTES DE PROP

‘Tots a una veu’, a
propòsit d’un assaig
sobre el blaverisme

PÀGINA 4

L'escriptora Raquel Ricart. / JESÚS CÍSCAR

RAQUEL RICART Escriptora

“Trobar la manera de contar requereix una mica de màgia”

XAVIER ALIAGA València

Raquel Ricart (Bétera, 1962) té la mà trencada en el món de la literatura: aquesta dona d'aspecte fràgil, mirada profunda i somriure agradós i càlid és autora d'un text teatral, *Ferrabràs* (1990), re-

presentat per Bambalina Tittelles, de la novel·la negra *Un mort al sindicat* (1999) o de novel·les juvenils com ara *El quadern d'Àngela* (2010). No obstant això, ha estat amb *Les ratlles de la vida* (3i4, 2010), premi Andròmina dels Octubre i Premi de la Crí-

ca dels Escriptors Valencians, que el seu nom ha guanyat pes específic. La raó: una història senzilla, la d'una nissaga familiar vista a través de les seues dones, trenada amb un elaborat artefacte narratiu d'eixos temporals superposats i informacions

ben administrades, adobat amb una prosa elegant i intel·ligent. Un llibre que, curiosament, no ha estat fàcil de donar a conèixer. Amb l'autora parlarem instants després d'arreplegar el Premi de la Crítica que ha compartit amb Andreu Sevilla.

En el discurs d'acceptació, Ricart havia confessat que no tenia molt clar que *Les ratlles de la vida* s'anara a publicar. “Personalment no he desconfiat mai del llibre, perquè no és el primer que escric i perquè crec que ha assolit un nivell d'exigència amb l'escriptura. Però, com que no es publicava, vaig pensar que el guardaria en un calaix, en faria un altre i, si tenia més sort, ja el trauria. Afortunadament, la novel·la guanyà l'Andròmina, ara el Premi de la

“Vaig pensar que guardaria el llibre en un calaix i en faria un altre”

“La novel·la ha estat reescrita un parell de vegades”

Crítica, i he de dir que estic molt contenta”, confessa amb un to pacient i precís, una cadència que recorda una mica la seua escriptura. La manera com està escrita és, precisament, un dels mèrits més ressaltats de la novel·la, un valor que té a veure amb el talent però, també, amb una faena constant. “Hi ha molt de treball. La novel·la ha estat reescrita un parell de vegades, no tant per la prosa com per la construcció i l'estructura de la història. Fins que vaig trobar la manera, que va ser a través del llenguatge, fent que tots els personatges d'èpoques diferents anaren presentant-se al mateix temps i unint tot allò sense que el lector es perdés i sense desvetllar els secrets abans d'hora. Tot això requeria una mica de màgia. I sobre la prosa, hi ha una part que és el do, que no se sap ben bé d'on procedeix, i després hi ha el treball”, explica. I revela un dels trucs d'aquella màgia, el fet de llegir allò escrit en veu alta, una mecànica que l'ajuda “amb el ritme, la sonoritat...”. “M'agrada provar com sona”, confessa l'escriptora.

PASSA A LA PÀGINA 2

PUNT DE MIRA

Sobre els diners i el rics

Joan F. Mira

El personatge (en una novel·la meua) assisteix a un sopar d'empresaris, convidat accidental, i el pobre home, un metge rural solitari, a penes era capaç de seguir el sentit de la conversa: els camins ocults per on circulen els

diners i per on finalment se n'acumulen molts en poques mans. Variacions sobre l'art d'incrementar el capital, encara que, pel que escoltava, semblava que aquesta art, com totes les arts, és acompanyada de patiments i temors, de la por d'una crisi, del futur, dels mercats, però en tot cas se'n podia desprendre clarament que els diners cal moure'ls sempre, fer-los fructificar com els arbres d'un hort. Com en l'exemple evangèlic on Jesús recorda el cas del ric que a un dels seus servents li encomanà cinc talents, a un altre dos i a un altre un, i a l'hora de passar comptes el primer i el segon havien doblat el valor del dipòsit mentre que el d'un sol talent

l'havia guardat sota terra sense fruit, i llavors l'amo va dir “lleveu-li el talent que li vaig confiar i doneu-li'l al qui en té deu, perquè a tot aquell que té li serà donat en abundància i a qui no té li serà llevat el poc que li queda”, que encara que coste de creure és paraula de Déu. Li va vindre a la ment l'antiga imatge del ric avar recomptant peces d'or, però els rics ara no perden el temps contemplant el seu tresor privat: aquest tresor és invisible, i els rics simplement prenen decisions que l'incrementen. Perquè el principi ontològic del diner és la seua tendència intrínseca a créixer, de la mateixa manera que creix el desig de posseir-ne més. Aquesta deu ser

la inèrcia que arrossega el món, i no està clar, pensà, si aquells que mai no en tenen prou de res, de diners, o fins i tot de l'ansia de poder, són enemics de la humanitat o són benefactors, ja que sense aquest gust immoderat per adquirir i acumular no hi hauria negocis ni empreses, ni mercats ni finances ni res d'això que en diuen progrés econòmic. Com si el progrés consistira a demanar sempre més, més de totes les coses, com si l'oferta no hagués de tindre fi com no en té la demanda. Però l'oferta i la demanda infinites només seran possibles al regne de l'altre món, al cel. I per això hem inventat Déu, i la immortalitat.

El bon treball dels docents

Gemma Lluch

Ja fa temps que intentem que els mitjans de comunicació deixen de parlar dels adolescents com a víctimes o victimaris. Volem que mostren les múltiples cares que despleguen. Les xarxes socials ja ho fan, justament, perquè són ells els que hi parlen. Laura Gallego ja ho reivindicava en la quarta edició de l'Escola de Pares i Mestres: "Hay que dedicar más tiempo a hablar de los jóvenes que leen", i en un tuit @epi_el_anonimo li responia "Somos muchos los jóvenes que leemos, lo que pasa es que hacen más ruido los que no leen". L'escena és la mateixa quan situem la conselleria i els professors de valencià en el tauler: "Cal dedicar més temps a parlar del bon treball dels professors de valencià" i algú respon: "Són majoria els professors que innoven i modernitzen, però fan més soroll les polítiques d'assetjament i de distracció".

L'Associació d'Editors del País Valencià organitzà la quarta edició de l'Escola de Pares i Mestres, centrada en la lectura des de la web 2.0. Un cicle de conferències que va donar veu a dos bons professors de valencià. A través de la descripció del seu treball el públic va ser conscient de la pràctica diària de l'aula i de la manera com l'ús de la tecnologia a les escoles produeix una forta construcció de coneixement compartit, una satisfacció en professors i estudiants i una necessitat d'inversió en formació i instal·lacions.

De la Torre, membre actiu de la Xarxa Cooperativa d'Experiències TIC per a l'Ensenyament en Valencià Un Entre Tants i responsable del bloc *La Paraula Vola*, va parlar sobre "Llegir des de la wiki i els relats digitals". Alguns dels tuits de la sessió destaquen les parts fonamentals de la seua intervenció: "@mardiate: La wiki: eina col·laborativa posada a la disposició de la literatura, de la docència i dels alumnes. Un gran món per a desenvolupar. Els audiollibres en valencià: un treball molt bonic per a docents i alumnes. El relat digital fet realitat amb els alumnes: de ficció realista adaptada a la crònica i el relat personal".

Enric Iborra és responsable del bloc *La serp Blanca*, des d'on comparteix i promou la lectura canònica: un dietari on anota comentaris i referències, facilita enllaços, penja textos i conta el que fa en les classes de literatura de batxillerat. Els apunts d'Iborra l'ajuden a fomentar una actitud "desconfiada i irreverent" davant els clàssics, una manera de promoure la crítica i la reflexió en l'alumnat que té una conseqüència clara: el foment de la lectura com a vivència.

En la darrera sessió de les jornades va parlar la consultora i docent Dolors Reig, responsable del bloc *El Caparazón*. Una de les idees que més tuits va merèixer coincideix amb la finalitat de l'Escola: "Demostrem que som experts guiant on s'ha de buscar a Internet, no negant-lo. El valor del nou formador està en la guia sobre continguts i en l'organització de la intel·ligència col·lectiva".

"Tinc sort de tindre una mare que és una gran narradora"

L'escriptora aprofita el costum familiar de contar coses

VE DE LA PÀGINA 1

Després hi ha l'organització dels elements, cosir sense atropellaments, oblidats ni perduts —els defectes de construcció més habituals en les novel·les que acumulen moltes trames—, personatges i fils narratius diferents. "La dificultat més gran cada vegada que afrontava un capítol era llegir amb els ulls del lector que no sap res, treballar amb la informació, i trobe que me n'he eixit prou bé", diu amb satisfacció.

També, lògicament, hi ha una història. O unes històries, més aviat, fils que intuïm amb una certa gènesi biogràfica que no sempre correspon a la realitat. "Hi ha un poc de tot. Hi ha un homenatge a les dones de la meua família, que no vol dir que hagen tingut eixes vides, exactament, però tinc la sort de tindre una mare que és una gran narradora. I també d'haver viscut en una família on eren molt presents el fet de raonar, contar coses, o fins i tot escenificar-les", relata. No debades, son pare feia teatre i el seu germà és l'actor Pep Ricart. Però insisteix, com a motor, en els dots per a la narració de sa mare: "Ella ens ha contat moltes coses i hi ha fragments que sí que remetien a episodis familiars. Uns altres, segurament els més impactants, són fabulació. Llavors hi ha una barreja de tot això, sense una pretensió historicista, però deixant una aroma de tot el que

va ser i mostrant l'evolució de les dones, com ha anat canviant la seua situació al llarg del temps... afortunadament". *Les ratlles de la vida* no és una novel·la sobre la memòria històrica, ni una vindicació feminista *avant la lettre*. El tema de la dona i la literatura, amb tot, plana sobre totes les entrevistes que li han fet. "Si ets dona i escrius i ixen personatges femenins, una de les preguntes és si les dones escrivim d'una manera diferent. O si hi ha una narrativa femenina. Estava llegint un assaig molt interessant, *Maternitat i creació*, en què apareixen escriptores que han tingut fills.

"M'agraden molt els gèneres que són considerats menors"

Evidentment, és més difícil per a les dones. Quan llegia que la dona de García Márquez entrava en el seu despatx i li deixava la sopa en la safata sense fer soroll, per no molestar-lo, pensava que això era l'ideal, el respecte al silenci de l'escriptor. Per a escriure, jo he d'anar-me'n fora de casa, perquè no vols que ningú et moleste. Hi ha moltes coses. És cert que hi ha moltes dones escriptores al País Valencià, sobretot

quant a literatura infantil i juvenil. Però en aquell assaig també parlava Ursula K. Le Guin, que és una escriptora de ciència-ficció, i deia que les dones no hem assumit prou llibertat interior per a dir les coses que volem dir i de la manera com les volem dir. I assegurava que per això havia triat gèneres considerats menors, per poder sentir-se més lliure en l'escriptura. Vull reflexionar sobre això".

Un altre tret ressenyable de *Les ratlles de la vida* és que no cau en el defecte, recurrent de la nostra literatura, de l'excessiva i redundat contextualització històrica. Un fet que no significa que no hi haja un treball documental previ. "He fet moltes lectures històriques per a la novel·la, perquè això em donava un solatge, una seguretat, perquè els personatges navegaven en aquell temps, per a imaginar el context i l'espai sense qüestionar-me si era així", diu, i assegura que gràcies a això ha trobat, fins i tot, solucions narratives eficaces.

La conversa arriba a l'espai recurrent de les influències literàries, en el cas de Raquel Ricart inesperadament heterogènies. "M'agraden moltes coses. Hi ha temporades: m'agrada moltíssim la ciència-ficció, la novel·la negra... No tinc manies, però m'agraden molt els gèneres que són considerats menors, trobe que aporten coses molt interes-

La novel·lista Raquel Ricart fotografiada en un carrer de València. / JESÚS CÍSCAR

sants", diu, gustos que fa compatibles amb la lectura a hores d'ara de la traducció que va fer Carles Riba de *l'Odissea*. O amb l'intent, a voltes frustrat, d'estar un poc al dia pel que fa a la literatura en català. En acabant, al·lega que la lectura està condicionada al "temps limitat" que té per a escriure. Darrerament, també el temps de l'escriptura s'ha ressentit, tot i que ha estat pel tràfec positiu dels premis rebuts per

NOTES DE CAMBRA

Síndrome de Jackson

Manuel Baixauli

No entenc els valencians que tallen una cadena secular i eviten que els fills hereten la llengua dels pares, i dels avis, i dels besavis, etc. Deu ser un problema de perspectiva. Al País Valencià, això és cert, encara ho té més fàcil qui viu en castellà que no qui ho fa en la llengua pròpia, el català. En castellà són quasi tots els mitjans de comunicació que depenen del poder —polític i econòmic—, un poder que no renuncia a la censura per a impedir que això canvie. El castellà encara predomina en l'educació, malgrat el progrés imparabable de l'escola en català, que s'intenta cínicament frenar. L'objectiu del poder valen-

cià actual, i de l'espanyol de sempre, és reduir el català a un àmbit col·loquial, purament folklòric. Pretensió absurda, abocada al fracàs. El castellà que es parla a les zones catalanoparlants del País Valencià no és el castellà de Salamanca; és un castellà pobríssim, una llengua trasplantada, d'arrels raquítics. El nostre català, en canvi, té arrels profundes. Tal com l'hem heretat, si es cultiva a l'escola i als mitjans de comunicació —com es fa arreu del món amb la llengua pròpia—, el nostre és un català de primera, que no té res a envejar al de Vic o al de Gràcia. Més encara: per poc que un obriga els ulls i ho mire amb perspectiva geogràfica, s'adonarà que, tal com estan les coses, el català

no el para ni Déu. Mirem-ne, només, algunes dades. Malgrat ser una llengua no oficial al seu Estat, on fins i tot està prohibida al Parlament, el català és parlat per més d'onze milions de persones, més que, per exem-

La catalana és una llengua creixent que apunta fort cap al futur

ple, el finès, el danès, l'estonià, l'eslovè o el búlgar. A escala mundial, ocupa la posició 20 (entre les més de 6.000 llengües actuals!) amb més pes internacional; actualment hi ha

més de 1.200 autors literaris que escriuen en català i cada any se'n publiquen més de 15.000 títols; ocupa el lloc 22é com a llengua més traduïda; és la que fa 8 en l'índex de penetració a Internet... Prou: no vull avorrir, amb tanta xifra. La catalana és una llengua creixent que apunta fort cap al futur. Només cal comparar la seua situació fa uns quaranta anys i ara. Per què, sinó, hi ha tanta obsessió, a l'Espanya reaccionària, per a enfosquir-la? Hi posarien tant interès si no hi veieren futur?... Però parlàvem dels valencians que castellanitzen els fills. No els comprenc. Deu ser un problema de perspectiva. Ben mirat, si la vista no sobrepasa el riu Sènia, és lògic el pessimisme, però això té un nom: miopia, mala visió de lluny. A mi, aquesta fugida de si mateixos em recorda Michael Jackson, que féu tots els possibles, a colps de cirurgia, per allunyar-se del seu aspecte natural. Jackson, immadur com una criatura, acabà sent carn no sols de quiròfan, sinó també de psiquiatra. El seu abrupte final certifica una cadena d'errors. Posats a tallar cadenes, val més fer-ho amb aquesta dels errors que no amb la que ens uneix als qui ens han donat la vida. Qui fugiu de si mateix corre debades.

Les ratlles de la vida o per *El quadern d'Àngela*, aquesta darrera englobada en un tipus de narrativa, la dirigida als joves, que reivindica i que no descarta reprendre en un futur. "Afronte l'escriptura d'una novel·la juvenil o per a

adults de la mateixa manera. En l'àmbit lingüístic o d'història, l'exigència és la mateixa, no crec que siga un gènere menor", sosté, tot i reconèixer que els reptes que plantejava *Les ratlles de la vida* eren més complexos. Allò

substancial, en tot cas, és que l'autora ha creuat amb suficiència els àmbits no sempre permeables entre universos creatius amb codis diferenciats. I que, gràcies a això, l'espectre dels seus lectors s'ha eixamplat.

UN PAÍS DE PARAULES

Dues voluntats poètiques de ser

Francesc Calafat

L'OS DE LA MÚSICA

Isabel Garcia Canet
Edicions Bromera
Alzira, 2011
95 pàgines

POEMES A LA INTEMPÈRIE

Begonya Pozo
Editorial Tres i Quatre
València, 2011
60 pàgines

Isabel Garcia Canet amb *L'os de la música*, mereixedor del premi Vicent Andrés Estellés de Burjassot, fa un salt qualitatiu extraordinari respecte del seu primer llibre. Per mitjà d'un domini versàtil del ritme del vers, l'autora elabora una lírica potent, farcida de resonàncies, com ja suggereix el títol mateix, que evoca, d'entrada, els colps durs que rep la part sensible del colze, la vida en el seu complex periple. *L'os de la música* pot ser el censor i el fil germinal que travessa la vida, l'aspira, la somia, la transfigura, la sedimenta i la transmet. Fet i fet, és el neguit, la sensibilitat i la vivència: les restes d'allò viscut, la mare de nous anhels.

L'os de la música és un viatge real, a París, i simbòlic, "darrere els fantasmes de la vida", perquè "del buit de fam brolla el viatge". L'obertura al desconegut, la recerca de llum, implica conèixer els "jo" que oferirà el temps; esgotar "la brasa que som" pot comportar una "indigestió de beure

Isabel Garcia Canet. / J. CÍSCAR

desmesuradament la vida": el naufragi i la fugida permanent. Els perills no sempre vénen de fora, poden ser al "mirall de dins". En tot cas, es tracta de regatejar i entendre les mutacions de l'existència, pel fet que amb els fracassos "coneixes els límits / del que et pertany". La distància de València obliga el personatge a habitar amb el record i, amb el retorn, la viu com un convidat, com un exiliat que mira de descobrir les noves realitats alhora que en somia d'altres. Projecta, ara, una mirada dura, blava en sentit picassà, del rovell de la ciutat i dels seus habitants, una geografia ben diferent de les pompes oficials. Aquests nuclis temàtics, amb poemes que so-

vint parteixen d'una situació concreta, solen transcendir-la amb la reflexió i les imatges. Tot plegat, un llibre que, al marge d'alguns excessos, és d'una significativa força expressiva.

Begonya Pozo, després de diversos llibres en castellà, s'estrena en la nostra llengua amb una proposta plena d'incert, *Poemes a la intempèrie*, guanyadora del Premi Senyoriu Ausiàs March de Beniarjó. És una proposta complementària a l'anterior. És una lírica basada en l'austeritat expressiva, en la reticència, però que té les seues armes en la picardia literària, en la factura dels poemes

breus i en el domini d'un final que capgira l'inici. Es decanta pel repunt vital, la via directa, la contundència i la reflexió, i tracta aspectes de gran interès ("és el moment de tornar a les coses / de posar-los els noms sense mirar / els efectes que causen sobre les animes"), unes vegades íntims, d'altres més socials, més vindicats, sense oblidar els apunts irònic i desconfiat. Amb els incerts que conté, el llibre fa curt, perquè segurament hi falta una mica de volada. Amb tot, Begonya Pozo ofereix una proposta fresca, en què molts versos sonen més plens llegits en veu alta, i demostra que manufactura amb eficàcia un terreny, el líric, que coneix molt bé.

A MANERA DE TASCÓ

Font de Mora o el despropòsit

Vicent Alonso

Ho recordava fa uns dies Josep Torrent en les pàgines d'aquest diari: l'entrada del senyor Camps el juny del 2003 a la presidència de la Generalitat fou acompanyada d'afirmacions en favor de l'ús del valencià. Mentre diumenge passat llegia les reflexions del periodista vaig recordar amb algun detall que en àmbits culturals bastant allunyats de posicions dretanes —en aparença, si més no— corria la brama que alguna cosa es coïa en les files populars que anunciava un canvi en les seues actituds respecte d'una llengua que sistemàticament havien menyspreat per acció i omisió. González Pons, conseller aleshores del govern de Camps, era una peça clau de la nova imatge. Qui mire la premsa del moment, constatarà totes les expectatives que, una nit del novembre d'aquell mateix any, alçà la presència del flamant conseller en l'acte de lliurament dels premis Ciutat d'Alzira. Tinc motius personals per a recordar-ho ja que aquella nit vaig ser un dels guardonats. Els tímids xiulets que s'hi sentiren durant els parlaments denunciaven que la brama del canvi d'actitud corria per la sala i que més d'un s'ensumava alguna cosa. O el que és el mateix: que per a més d'un tot allò era una pantomima perfectament estudiada i escenificada. En el seu article, Torrent afirma amb contundència que tot s'estroncà per la intervenció directa i autoritària de José Maria Aznar. És ben possible, però assegure que en aquella tardor del 2003 si alguns hi veien indicis de canvis d'actitud, uns altres estàvem convençuts almenys d'una cosa: que maneres diferents no impliquen objectius també diferents, per bé que les formes educades sempre s'agraeixen. Hi ha cap dubte que la política contemporània —i segurament la de sempre— compta amb la imatge com una aliada decisiva?

Siga com vulga, el temps transcorregut dona arguments decisius que fan inclinar la balança en una direcció indiscutible, que Camps i Font de Mora volen rematar ara carregant contra la Llei d'Ús i Ensenyament. Els valencians tenim la desgràcia que una gran part de la classe política —la dreta en ple, sens dubte— no estima el valencià. No cal anar més que a fets fàcilment constatables. Han notat vostés cap interès per millorar el coneixement de les seues habilitats en l'ús de la llengua? Qui de tots ells superaria un examen elemental d'expressió i correcció lingüístiques? Quan els han vist vostés parlar espontàniament de llibres, clàssics o contemporanis? Què podem esperar d'uns governants

que permeten, per exemple, que el Palau de la Música edite textos on podem llegir que Mendelssohn-Bartholdy era d'una "família fesol" o que ens volen fer creure que Beethoven, a propòsit de la cinquena simfonia, pronuncià la famosa frase: "el destí que flama a la porta"? No creguen vostés que són excepcions. El menyspreu és sistemàtic. Tant fa que siga Mozart com Xostakóvitx, Mahler o Borodin. El traductor automàtic és la norma estalviadora, de diners i de responsabilitats, i la conseqüència de tot plegat: la manca absoluta de respecte a la llengua i als valencians. I això en un dels temples de la cultura del cap i casal. Imaginen vostés què passaria si els textos originals dels programes de mà del Palau es redactaren en valencià i que aparegueren en castellà en la versió d'un traductor automàtic amb perles de naturalesa semblant.

Alejandro Font de Mora.

Una gran part de la classe política —la dreta en ple, sens dubte— no estima el valencià

Ja fa temps que parle en aquesta secció a propòsit de llibres. Avui, encara que no ho sembla, també; de tant en tant, convé referir-se a llibres no escrits o que el temps ha imprès en les pàgines de la quotidianitat. N'hi ha un amb el títol d'aquest mateix article i amb una conclusió incontestable: els arguments del conseller de torn són un seguit de despropòsits que amenacen l'ús i l'ensenyament del valencià. Font de Mora n'és l'executor, però la cosa ve de lluny i apunta a posicions nuclears d'una dreta que menteix sistemàticament quan fa creure que les hores esmerçades a aprendre la llengua pròpia van en detriment dels esforços per a aprendre'n d'altres. Les llengües, al capdavant, o s'estimen o esdevenen aliment exclusiu de traductors i correctors automàtics.